



SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Lauhanen, R. (2023). Luonnontuotteet esillä laivaseminaarissa Suomenlahdella. *Koneyrittäjä*, 54(5), 30–31.





Luonnontuotteet esillä laivaseminaarissa Suomenlahdella

Mustikka tarvitsee mm. valoa, kosteutta, pölyttäjiä ja hyviä sääoloja marjoakseen kunnolla. Onnistunut kukinta luo pohjan hyvälle mustikkasadolle.



Luonnontuotteita Suomenlahdella -seminaaria johti projektipäällikkö Eveliina Oinas Suomen metsäkeskuksesta.



Tuomarniemeltä eläkkeelle siirtynyt lehtori Pekka Lietepohja on havainnut koivunlehtiutteen toimivan valokuvien kehityksessä.

Metsäseminaarissa Suomenlahdella

Metsiin perustuvat luonnontuotteet korostuvat moniarvoisessa yhteiskunnassa. Metsien hoito mm. turvaa osaltaan hyvät mustikka- ja puolukkasadot. Pihkakilosta voi saada 100 euroa. Koivunlehtiute taas toimii valokuvien kehityksessä. Lisäksi nuoria on tärkeää aktivoida luonnontuotteiden keruuseen. Asioista keskusteltiin toukokuisessa luonnontuotealan laivaseminaarissa Suomenlahdella.

TEKSTI JA KUVAT: RISTO LAUHANEN, SEAMK



Metsäseminaristajat Pekka Viirimäki Teuvalta (vasemmalla) ja Juha Viirimäki Ylistarosta osallistuvina laivaseminaariin.

Kauppaan tuleviin marjamääriin vaikuttavat marjasadot sekä kansalaisten ja ulkomaalaisten poiminta-aktiivisuus Ruokaviraston mukaan. Ulkolaiset ovat keränneet 80-90 % metsämarjoistamme. Marjasatoihin taas vaikuttavat metsän puulajisuhteet, varjostus ja metsänhoito. Lisäksi aluetason makroilmasto sekä metsikön sisäinen mikroilmasto vaikuttavat marjasatoihin keskeisesti.

Ruokavirasto toteuttaa vuosittain marjasatotutkimuksia kauppaan tuleista marjamääristä. Vuonna 2002 mustikkaa tuli kauppaan 9,4 miljoonaa kiloa, ja sadon arvo oli 12,7 miljoonaa euroa. Viime vuosi oli kuivuuden takia huono puolukkavuosi. Puolukkaa saatiinkin vain 8,3 miljoonaa kiloa 7 miljoonan euron arvosta. Vastaavasti lakkaa tuli kauppaan 270 000 kg eli 1,7 miljoonan euron edestä.

Edellä olevat luvut ovat huomattavia ja keskeinen osa metsien monikäyttöä. Iso metsäraha tulee edelleen puukaupoista, kun bruttokantorahatulot ovat olleet noin 3 miljardia euroa vuositasona.

Metsämarjat tarvitsevat valoa

Mustikka marjoo harvennetuissa kangasmaiden männiköissä ja kuusikoissa tuottaen satoa 10 - 25 kg/ha/v Joensuun tutkijoiden mukaan. Mustikka tarvitsee valoa eli se ei kasva ryteiköissä. Ainakin Etelä-Pohjanmaalla mustikoita voidaan poimia myös mustikkaturvekankailla metsäojoissa seisten.

Pölyttäjien määrät vaikuttavat merkittävästi mustikkasatoihin. Mustikan kukinta-ajalle osunut kylmä jaksot voi vähentää hyönteisten lentämistä ja alentaa siksi omalta osaltaan satomääriä.

Mustikalle kuuluu yleisesti hyvää. Luonnonvarakeskuksen Operaatio Mustikka -hankkeen mukaan mustikka on kasvina metsissämme runsastunut viimeisen liki 30 vuoden aikana. Tutkimusprofessori **Raisa Mäkipää** on johtanut tätä Nappaa hiilestä kiinni -ohjelman hanketta.

Luonnonvarakeskuksen tutkimustulos ei miellyttänyt niitä, joiden mukaan metsätalous on kuluneina vuosikymmeninä hävittänyt mustikan maastamme. Toki avohakkuut ja maanmuokkaukset heikentävät mustikkakasvustoja. Luonnolla on kuitenkin tapana korjata itsensä ajan myötä.

Puolukkaa saa hyvin avohakkuualueilta

Puolukka tuottaa parhaiten satoa metsän uudistusaloilla ja alle 20-vuotiailla kuivilla kankailla. Sato voi olla yli 50 kg/ha/v **Jari Miinan** ja tutkijaryhmän laskentamallien perusteella. Puolukkaa voi eteläpohjalaisittain poimia myös ojitetuilta puolukkaturvekankailla.

Myös suomurain eli lakka hyötyy metsikön valoisuudesta pioneerikasvina. Lakkaa on voinut poimia perattujen metsäojien varsilta. Puustoisilla soilla suomuraimen kukat ovat halalta suojassa. Kun suojuustot kasvavat ojitusten ja harvennusten seurauksena, niin puustojen varjostus haittaa suomurainten

marjomista. Näin ollen suomurain hyöty tihtyneen puuston harvennuksesta.

Mikäli metsien hakkuita rajoitettaisiin jatkossa, niin asialla voidaan arvioida olevan vaikutuksia myös Suomen metsämarjasatoihin.

Ennallistaminen keskusteluttanut Ruotsissa

Kuluvan toukokuun alussa Ruotsin maatalousyliopistolla Uumajassa sain seurata sikäläistä metsäkeskustelua. Länsinaapurissa haluttaisiin ennallistaa niin sanotusti vettämällä metsäojitetut alueet. Jos nuo kohteet jäisivät veden alle, se vaikuttaisi marjasatoihin ja haittaisi metsien muutakin monikäyttöä. Esimerkiksi mārässä metsässä suunnittajan jalat kastuvat.

Marjasadosta saadaan talteen vain 5-10 %

Kokonaisuudessa ja metsävies-tinnässä pitää jatkossa huolella eritellä marjojen kasvipeitteisyys, marjojen kokonaissatomäärät sekä talteen kerätyt marjamäärät. Lopulta metsämarjasadosta kerätään arviolta vain 5-10 prosenttia talteen. Viimeksi mainittu unoh-tuu helposti, kun metsää ei haluta nähdä puilta.

Ruokaviraston mukaan ulkolaiset poimivat 92 % viime vuoden päämetsämarjoista. Viime aikoina on julkisuudessa keskusteltu myös ulkomaalaisten marjastajien työoloista. Jotkut ovat puhuneet alan huonosta imago-kuvasta. Toivotaan, jotta kesällä 2023 saadaan hyvin metsämarjoja, ja ala saa hyvin ulkolaisia poimijoita.

Luonnosta liiketoimintaa

Tämä artikkeli perustuu pääosin kirjoittajan pitämään SUVI-hankkeen esitelmään 19.5. järjestetyssä Luonnontuotteita Suomenlahdella -laivaseminaarissa Helsingin ja Tallinnan välillä. Laivaseminaarin pääjärjestäjänä oli Hyvinvointia ja makuja Pirkanmaan metsistä -hanke, jota rahoittavat Manner-Suomen maaseutuohjelma, Pirkanmaan Ely-keskus sekä yksityiset yritykset ja toimijat.

Seminaarissa kuultiin myös metsänomistaja **Juha Viirimäen** esitelmiä aktiivipihkan keruusta. Pihkakilosta voi saada satasen. Lehtori evp **Pekka Lietepohjan** mukaan koivunlehtiute toimii hyvin valokuvien kehityksessä. Suomen 4H-toimijat olivat aktivoituneet mm. luonnonryt-tösuuskunnan perustamisessa, mistä **Reetta Tupasela** ja **Pihla Kivistö** kertoivat. Nuorisoa on tärkeää aktivoida metsään ja keruutuotteiden pariin.

Leader-ryhmä Kuudesta toimii Ähtärin seudulla. Kuudesta toimintaryhmä rahoittaa SUVI-hanketta yhdessä Kyronmaalla toimivan YHYRES-Leader -ryhmän kanssa. Suomen metsäkeskus ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu ovat olleet hankkeen sisällöntuottajina. Yhteistyötä tehdään virolaisen Pölvamaan Leader-alueen kanssa. Hanke päättyy kesäkuun 2023 lopulla.